

استقرار استانداردهای ایمنی بیمار و گزارش خطاهای دارویی

تألیف:

ممناز مایل افشار

(دانشجو - دکتر مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی)

همایون همایون پور

(دانشجوی دکتر مهندسی صنایع)

انتشارات راستخانه

۱۳۹۶

سرشناسه	: مایل افشار، مهناز، ۱۳۶۴ -
عنوان و نام پدیدآور	: استقرار استانداردهای ایمنی بیمار و گزارش خطاهای دارویی/ تالیف مهناز مایل افشار، مهدی معمارپور.
مشخصات نشر	: تهران: راز نهان، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۶۶ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۴۸-۳۴۱-۴
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۴۹] - ۶۴.
موضوع	: داروهای تجویز شده -- خطای تجویز
موضوع	: Medication errors
موضوع	: پرستاران -- خطای شغلی
موضوع	: Nurses -- Malpractice
موضوع	: اشتباه‌های پزشکی
موضوع	: Medical errors
موضوع	: بیماران -- پیش‌بینی‌های ایمنی
موضوع	: Patients -- Safety measure
شناسه افزوده	: معمار، مهدی، ۱۳۶۱ -
رده بندی کنگره	: ۱۱۵۱.۰۶/م ۱۴۶ RM
رده بندی دیویی	: ۱۵/۵۸
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۹۸۶۵۸۴

آدرس: میدان انقلاب، اول جمال زاده جنوبی، کوچه دانشور، پلاک ۱۲، واحد ۲ شماره تماس: ۰۲۱۶۶۹۰۱۴۱ - ۰۹۱۲۲۳۰۲۶۹ آدرس الکترونیکی: raznahanbook@gmail.com آدرس سایت: www.raznahanbook.com	
---	--

که عنوان کتاب.....	استقرار استانداردهای ایمنی بیمار و گزارش خطاهای دارویی
که مولف.....	مهناز مایل افشار، مهدی معمارپور
که صفحه آرا.....	رضا کاوه
که طراح جلد.....	رضا کاوه
که ناشر.....	راز نهان
که شمارگان.....	۱۰۰۰ نسخه
که نوبت چاپ.....	اول ۱۳۹۶
که قیمت.....	۵۶۰۰ تومان
ISBN: 978-600-448-341-4	

فهرست مطالب

۷	پیشگفتار
۱۱	مقدمه
۱۵	کلیات ایمنی بیمار
۱۵	ایمنی بیمار
۱۸	فرهنگ ایمنی بیمار
۲۲	خطاهای دارویی
۲۷	انواع خطاهای دارویی
۲۷	علل خطاهای دارویی
۲۹	مدل کیفیت گزارشدهی خطای دارویی
۳۵	عوامل ایجاد خطاهای دارویی و عدم گزارشدهی
۴۵	کلام پایانی
۴۹	منابع و مآخذ
۴۹	منابع فارسی
۵۴	منابع انگلیسی

پیشگفتار

دارو رایج‌ترین کالای درمانی در واحدهای ارائه‌کننده خدمات سلامت است و اجرای صحیح دستورات دارویی، بخش مهمی از فرآیند درمان و مراقبت بوده که جزء اصلی عملکرد پرستاران و کادر درمان محسوب می‌گردد. با توجه به بروز اشتباهات دارویی می‌تواند باعث بروز مشکلات جدی در سلامت شده و تهدیدی برای ایمنی بیماران محسوب گردد و حتی در برخی موارد منجر به مرگ آنها شود. قصد بر آن است تا به بررسی رابطه استقرار استانداردهای ایمنی بیمار و کیفیت گزارش‌دهی خطاهای دارویی پرداخته شود.

انسان در طول زندگی خود در حال تغییر و حرکت در سلامت و بیماری است. در راستای حفظ سلامت افراد، سازمان‌های متعددی شکل گرفته‌اند که هر یک با به عهده گرفتن بخشی از این مسئولیت در راستای هدف فوق ایفای نقش می‌کنند. امروزه در اکثر کشورهای دنیا مراکز خدمات درمانی به موضوع ارتقای کیفیت مراقبت و ایمنی بیمار توجهات زیادی کرده‌اند. از جمله مواردی که در بحث کیفیت مراقبت مطرح می‌شود، کنترل خطرات بالینی بوده و این موضوع، کلید حاکمیت بالینی به منظور مدیریت خطر است. بنابراین در کار با بیمار خطای درمانی، تهدیدی جدی، اجتناب‌ناپذیر و همیشگی برای ایمنی بیمار محسوب می‌گردد.

نحوه تامین ایمنی بیماران بستری در بیمارستان‌ها به یک نگرانی جهانی در حوزه بهداشت و سلامت تبدیل شده که همه‌ی مجموعه‌های بهداشتی درمانی را در کشورهای توسعه یافته و یا در حال توسعه تحت تأثیر قرار می‌دهد. مطالعات مختلف و گزارشات سازمان جهانی بهداشت نشان داده‌اند که در سطح دنیا به طور متوسط ۱۰ درصد بیمارانی که در مراکز درمانی بستری می‌شوند به شکلی دچار یک رویداد با درجات مختلف شده و آسیب می‌بینند؛ این در حالی است که ۵۰ درصد موارد مذکور قابل پیشگیری می‌باشند. علاوه بر آسیب‌های کاملاً غیرقابل جبران انسانی، مراقبت غیرایمن، هزینه‌های اقتصادی سنگینی را نیز تحمیل می‌نماید. چنین تخمین زده می‌شود که بین ۵ تا ۱۰ درصد هزینه‌ها در سیستم‌های بهداشتی در نتیجه‌ی فعالیت‌های غیرایمن و آسیب رساندن به بیمار بوجود می‌آید. امروزه بیش از ۲۰ هزار دارو در جهان وجود دارد که در صورت استفاده نامناسب برای بیمار، همه آن‌ها می‌توانند خطرات باشند.

دارو رایج‌ترین کالای درمانی مصرفی، واحدهای ارائه کننده خدمات بهداشتی درمانی است. مصرف زیاد و ضرورت استفاده از آن می‌تواند ضریب خطا را به خودی خود افزایش دهد. در واقع اشتباهات دارویی در واحدهای مراقبت از بیمار مکرراً اتفاق می‌افتد. اجرای دستورات دارویی، بخش مهمی از فرآیند درمان و مراقبت بوده و جزء اصلی عملکرد پرستاران محسوب می‌گردد ایمنی بیمار، در این میان، نقش برجسته‌ای دارد. بروز اشتباهات دارویی می‌تواند باعث بروز مشکلات جدی در سلامت عمومی شده و بهداشتی برای ایمنی بیمار محسوب شود.

دلایل اصلی برای عدم گزارش‌دهی اشتباهات دارویی به دو دسته عوامل فردی و عوامل سازمانی طبقه‌بندی می‌شوند. ترس، یکی از موانع اصلی فردی است که مانع گزارش اشتباه در بین پرستاران می‌شود، ترس از سرزنش و توبیخ توسط مدیران، واکنش‌های همکاران و ترس از شکایت و اقدامات قانونی بیماران به عنوان دلایل عدم گزارش‌دهی اشتباهات دارویی در مطالعات ذکر شده است.

از آنجا که بررسی خطاهای دارویی می‌تواند باعث بهبود ایمنی بیماران شود، باید مدیران بیمارستان‌ها واکنشی مثبت در مقابل خطاهای دارویی پرستاران داشته باشند. تلاش برای کاهش دادن و کنترل این اشتباهات منوط به استفاده از رویکرد سیستمی برای بررسی عوامل زمینه‌ساز، رفع کردن این عوامل در حد امکان و همچنین طراحی سیستمی برای افزایش میزان گزارش‌دهی اشتباهات توسط پرسنل پرستاری می‌باشد. نقش پرستاران برای پیشگیری از بروز اشتباهات دارویی بسیار مهم است، ولی باید اذعان کرد که در بعضی شرایط، بروز اشتباهات در عملکرد پرستاران یک امر اجتناب‌ناپذیر است. بنابراین، باید مدیران شرایط امن و مناسبی برای گزارش کردن اشتباهات توسط پرستاران فراهم کنند.

خطا و اشتباه در اعمال درمان غیرقابل اجتناب بوده و جزئی از واقعیت انسان است، بر این اساس نقش عوامل انسانی در بروز اشتباهات دارویی کاملاً پذیرفته شده است. اشتباهات دارویی یکی از شایع‌ترین اشتباهات نظام‌های بهداشتی است که می‌تواند نتایج بسیار بد و مرگ‌باری برای بیمار به دنبال داشته باشد. خطا و طراحی سیستم گزارش‌دهی دقیق و آگاه شدن از پیامدهای ناگوار عامل کلیدی در ارتقاء امنیت بیمار است.

کنترل خطاهای دارویی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. چرا که امروزه علاوه بر هزینه‌بر بودن و هدر رفتن سرمایه‌ی مالی و انسانی تأثیر منفی نیز بر حفظ امنیت بیماران که مهم‌ترین اولویت نظام سلامت در تمامی کشورهاست را به دنبال دارد. مطالعات نشان داده‌اند که تقریباً یک سوم عوارض دارویی به علت اشتباهات دارویی بوده است؛ همچنین بعضی ۱۰ تا ۱۸ درصد از صدمات بیمارستانی گزارش شده را ناشی از اشتباهات دارویی دانسته‌اند. براساس مطالعات صورت گرفته سالیانه هزاران نفر در آمریکا در اثر اشتباهات دارویی فوت می‌کنند و هزینه‌های مالی مرتبط با حوادث دارویی ناخواسته نزدیک به ۷۷ بلیون دلار در سال می‌باشد. طبق گزارش موسسه بهداشتی دانشگاه علوم ملی واشنگتن، سالانه بیش از یک میلیون اشتباه پزشکی روی می‌دهد که باعث مرگ ۱۰۰۰۰۰ بیمار می‌گردد. از این رقم، ۷۷۰۰۰ مورد به علت اشتباهات دارویی است.

بروز اشتباهات دارویی می‌تواند تهدیدی برای ایمنی بیمار محسوب گردد. اشتباهات دارویی در حرفه‌های مختلف کادر درمان، مانند پزشک، داروساز و... رخ می‌دهد، اما بروز اشتباهات دارویی در پرستاران بیشتر از سایر مشاغل بهداشتی و پزشکی است. از آنجا که اشتباهات دارویی جزو شایع‌ترین حوادث موجود در حرفه پرستاری است، نتیجه اولیه و طبیعی چنین اشتباهاتی، افزایش مدت بستری بیمار در بیمارستان و نیز افزایش هزینه‌ها خواهد بود که گاهی می‌تواند منجر به آسیب شدید و یا حتی مرگ بیمار گردد. از این رو پرستاران باید از اهمیت شناخت و تجویز صحیح داروها جهت جلوگیری از خطرات و عوارض احتمالی به دلیل اشتباهات دارویی آگاه باشند.